

Pahmäki kuvio 1067, kuva: Nico Niemenmaa.

Kirkkonummen kunnan yhdyskuntatekniikan lautakunnalle

Lausunto vuoden 2021 metsänhoitotöiden toimenpideohjelmaluonnoksesta

Kirkkonummen ympäristöyhdistys on pettynyt metsänhoitotöiden toimenpideohjelmaluonnoksen tasoon. Toimenpideohjelmaluonnos ei noudata Yhdyskuntatekniikan lautakunnan 22.08.2019 § 3 175/10.03.01.06/2019 päätöstä Luonnonhoito- ja talousmetsäsuunnitelmasta vuosille 2019-2029. Päätöksessä lukee (numerot viittaavat päätöksessä olevaan numerointiin, kirjaimet on laitettu erottelemaan saman päätöksen kohdan eri asioita):

1) a [Hyväksytty esittelyteksti] ” Toimenpideohjelma esitellään kuntalaisille yleisötilaisuudessa ja annetaan mahdollisuus palautteelle. Toimenpideohjelmasta pyydetään lausuntoja yhteistyötahoilta. Toimenpideohjelman hyväksymisestä päättää Yhdyskuntatekniikan lautakunta.”

Lisäksi kohdassa 4) ” Asukkaiden osallistaminen toteutetaan laajasti kaikkien toimenpiteiden osalta.”

- Lausuntoja on pyydetty ilmeisesti vain kunnan viranomaisilta. Ainakaan Kirkkonummen ympäristöyhdistykselle ei ole tullut lausuntopyyntöä. Tuskin pyyntöä on lähetetty paikallisille asukasyhdistyksille, partiolaisille, Porkkalan polulle tai Wohls Gårdillekaan.
- Yleisötilaisuutta tai etäyleisötilaisuutta ei ole järjestetty. Minkäänlaista muutakaan osallistamista ei ole toteutettu.
- Aineisto on ollut kunnan nettisivuilla ja siitä on jaettu tieto kunnan Facebook-sivulla ilmeisesti vain yhden kerran.

- Toimenpideohjelmaluonnoksessa olisi tarpeen olla puustotiedot nykytilanteesta ja tavoitellusta tilanteesta, jotta toimenpiteen vaikutusta voisi arvioida.

1) b [Hyväksytty esittelyteksti] ”Hyväksytystä Luonnonhoito- ja talousmetsäsuunnitelmasta tehdään vuosittainen toimenpideohjelma, joka määrittää sopivan kokonaisuuden maastossa tehtävästä hoito- ja hakkuutyöstä. Maastokäynneillä tarkennetaan suunnitelman yksityiskohdat, esim. arvokkaat luontokohteet.”

- Metsänhoitotöiden toimenpideohjelmaluonnos ei poikkea juuri Luonnonhoito- ja talousmetsäsuunnitelmassa vuosille 2019-2029 esitetyistä toimenpiteistä ko. alueille. Arvioitu hakkuumäärä on vähentynyt kuviolla keskimäärin noin 10 % ja kolme kokonaista kuviota on jätetty pois. Selvästikään maastokäynneillä ei ole etsitty ammattitaitoisesti luontoarvoja. Ammattitaitoiset kartoittajat ovat niitä löytäneet kuten alla olevasta selviää.

1) c [Saatteeksi metsäsuunnitelman laatimisesta]: ”Suunnittelun palautevaiheessa kertyi myös merkittävä määrä kääpäinventointitietoa ja lisäksi liito-oravahavaintoja vielä valmisteilla olevasta selvityksestä. Nämä tiedot huomioidaan toimenpideohjelmaa laadittaessa. Yhdessä ympäristöyksikön kanssa varmistetaan, että viimeisin luontoinventointitieto on tarjolla toimenpideohjelma- ja hoito- ja hakkuuvaiheissa.” 3) ”Toimenpideohjelmaa tehtäessä huomioidaan metsänhoitosuunnitelmasta saadut tarkat luontokohdehuomiot.” Lisäksi Metsäsuunnitelmaa käsiteltäessä Harry Eklund ja Erno Lehto Innoforista vastasivat kuulemistilaisuudessa useaan kysymykseen, että palaute huomioidaan vuosittaisissa toimenpideohjelmissa.

- Metsänhoitosuunnitelmasta antamassamme lausunnossa esiintuotuja luontoarvoja ei ole huomioitu käytännöllisesti katsoen ollenkaan. Luonnoksessa hakkuisiin esitetään useita luontotietojemme mukaan arvometsä- ja METSO-I ja -II-luokkien kuviota. Tarkemmin kohta 7) ja ”Alueista yksityiskohtaisemmin”.
- Hakkuumäärät ovat kuviokohtaisesti jopa kasvaneet, mutta keskimäärin vähentyneet arviolta noin 10 % ja lisäksi poistuneet 1,3 hehtaarilta. Mitään tietoa siitä, että edes nämä vähennykset johtuisivat luontoarvojen huomioimisesta ei ole.
- Hoitotoimenpiteistä ei voi tietää, ovatko ne muuttuneet metsäsuunnitelmasta, koska toimenpideohjelman luonnoksen aineistossa on nähtävissä vain kuviot joita suunnitelma koskee, ei suunniteltuja toimenpiteitä.
- Ilmeisesti ympäristönsuojeluyksikköön ei ole oltu yhteydessä, kun kesän 2020 inventointitiedot eivät näytä vaikuttaneet toimenpideohjelmaan mitenkään.

5) ”Kunta selvittää ulkopuolisen rahoituksen mahdollisuuden ja hakee sitä Metso-kartoitusten laadintaan sekä hyödyntää aktiivisesti kaikkia tarjolla olevia rahoituslähteitä luonnonhoidon toimenpiteitä varten.”

- Rahaa ja ulkopuolisia rahoituslähteitä METSO-kartoituksiin tai luonnonhoitotoimenpiteisiin on hankkinut ja käyttänyt tietääksemme vain kunnan ympäristönsuojeluyksikkö.
- Tulojen hankkimista metsistä suojelemalla ne METSO-ohjelmalla ei toimenpideohjelmassa esitetä. Tämä on tapa joka antaa mahdollisuuden säilyttää ja parantaa niin luonto- kuin virkistysarvoja ja tuo kunnan kassaan kaivattuja tuloja.

7) ”Kaikki arvokkaat luonto/metso-kuviot tulee olla hoidon- ja toimenpiteiden suhteen linjassa.”

- Sen lisäksi, ettei toimittamiemme luontotietoja (kohta 3) ole huomioitu, ei ole myöskään huomioitu kunnan ympäristönsuojeluyksikön teettämiä luontokartoituksia Volsista ja Pahamäestä. Kaikki hakkuut ja hoitotoimenpiteet Volsissa ja Pahamäessä on ehdotettu näissä selvityksissä METSO-luokiteltuihin metsiin. Svalbosta ei ole kunnan selvitystä tehty, sieltäkin on usealta kuviolta metsänhoitosuunnitelmasta antamassamme lausunnossa esiintuotuja luontoarvoja.

- Hakkuita ehdotetaan jopa Uusimaa 2050 -maakuntakaavan suojelualuevaraukselle, Pahamäki kuvio 1085.

METSO ja laajojen virkistysalueiden mahdollisuudet

Kirkkonummen ympäristöyhdistys katsoo, että Pahamäen ja Volsin alueet on suojeltava METSO-ohjelman avulla. Kirkkonummen kunnan ympäristönsuojeluyksikön teettämässä selvityksissä nämä alueet on kokonaisuudessaan luokiteltu METSO-luokkiin. Uudellamaalla METSO-suojelusta on maksettu enimmillään (runsas puusto rehevällä kasvupaikalla) yli 10 000 €/ha. Näissä metsissä hinta lienee keskimäärin alle puolet tästä.

Ihmiset hakeutuvat mahdollisimman luonnontilaisille ja laajoille alueille ulkoilemaan. Tutkimuksetkin todistavat virkistäytymisen ja elpymisen olevan näissä selkeästi tehokkainta. Korona-aika on nostanut myös otsikoihin jo pidempään jatkuneen ilmiön, kun Meiko, Nuksio ja Porkkala ovat ajoittain pahoin ruuhkaantuneita. Mahdollisimman luonnontilaisia ja laajoja alueita tulee kunnassa vaalia ja kehittää niillä ulkoilua ohjaavaa ja palvelevaa reitistöä. METSO-suojelu lisäisi Volsin ja Pahamäen vetovoimaa ulkoilualueina. Meikon suojelualuetta on tarpeen laajentaa jo ihan virkistyspaineen tasaamiseksi. Vols on sen luonnollinen laajentumisalue. Pahamäki on retkeilijälle mielenkiintoinen kallioiden ja rehevien lehtojen mosaiikki, tosin osin pahastikin käsiteltyä. Yksityismaiden omistajien kanssa kannattaisi tehdä yhteistyötä ja rakentaa ulkoilureitti Volsista Stormossenin suojelualueen kautta Pahamäkeen.

Alueista yksityiskohtaisemmin

Metsänhoitosuunnitelmasta antamassamme lausunnossa esiintuotuja luontoarvoja, ei ole huomioitu. Olemme toimittaneet kuviokohtaiset huomiot, 49 sivua ja usean sadan kuvion tiedot, metsäsuunnitelman lausunnon liitteenä kesällä 2019. Kunnan ympäristönsuojeluyksikön on teettänyt luontokartoitukset Volsista ja Pahamäestä kesällä 2020. Kaikki hakkuut Volsissa ja Pahamäessä on ehdotettu näissä selvityksissä METSO-luokiteltuihin metsiin. Näiden selvitysten sisältöä ei ole tässä mielekästä toistaa. Linkit selvityksiin lausunnon lopussa. Liitteenä 1 Keijo Savolan inventointitietoja Svalbosta ja Pahamäestä vuodelta 2017. Alla esitellään muutamia alueiden merkittävimpiä luonto- ja virkistysarvoja.

Svalbo

Svalbon metsä sopii tällaisenaan hyvin ulkoilukäyttöön. Runsaasta polustosta päätellen se onkin lähiasukkaiden aktiivisessa virkistyskäytössä. Svalbo on melko monipuolinen, jonka käsittelyiden luonto- ja virkistysarvoja aika on jo ehtinyt parantaa, sinne on mm. alkanut kehittyä lahoppua. Alueen pohjoisosassa on kaksi arvokasta korpikuviota (joista kuviota 1047 uhkaa hakkuu) ja eteläosassa lehtokuvio. Usein paikoin puustorakenne on potentiaalisesti liito-oravalle soveltuvaa (havaittu ainakin v. 2011). Svalbosta ei ole kunnan teettämää luontoselvitystä, se olisikin tarpeen tehdä.

Esimerkkejä arvokkaista kuviosta Svalbossa

Kuvio 1042 : Kuvion länsiosa on vanhapuustoista sekametsää, jossa kuusivaltaisen puuston joukossa on merkittävästi keskijäreää ja hyvin järeää haapaa (järeimmät halkaisijaltaan yli 80 cm), koivua ja muuta lehtipuuta. Rakenteeltaan ja luonteeltaan kuvion länsiosa on liito-oravalle erittäin soveliaista biotooppia, eikä sen harventamiselle ole mitään järkevää asiaperustetta.

Kuvio 1047 on metsäsuunnitelmassa luokiteltu kangasmetsäksi – asiantuntijan mukaan se on kuitenkin pääosaltaan erittäin uhanalaista suotyyppiä, ohutturpeista kangaskorpea.

Toimenpideohjelmassa kuviolle esitetään ensiharvennusta ja ennakkoraivausta, vaikka se pitäisi säilyttää arvometsänä.

Svalbo kuvio 1053, kuva Laura Räsänen.

Kuvio 1053: Tuoretta ja lehtomaista kangasta, jonka alueella useampia soistuneita painanteita, joista osa on luonteeltaan lähinnä pieniä kangaskorpilaikkuja. Puustoa on aikanaan harvennettua, mutta jossakin määrin luonnonmukaista noin 70-vuotiasta kuusta, koivua, mäntyä ja joitakin haapoja. Kuvio on nykymuodossaan erinomaista ja helppokulkuista, puustoltaan melko väljäasentoista virkistysmetsää, jonka käytöstä kertoo leveähkö polku. Sen luontoarvotkin ovat hiljalleen kehittymässä, mm. lahoppuuta ja soistumia. Esitetylle harvennushakkuulle on vaikea löytää perusteita mahdollisten taloudellisten intressien ja metsäsuunnitelman toteuttamisen ylitse.

Kuvia Svalbosta: <https://photos.app.goo.gl/rBMXpgP1A2qGeSmW8>

Pahämäki

Pahamäen pohjoisreunalla on Pahamäen kallioiden ja pähkinälehdon luonnonsuojelualue, rinne ja kaksi erillistä pientä suojelualueita. Lisäksi siellä on Uusimaa 2050 -maakuntakaavan suojelualuevarauksia näihin liittyen, linkki viitetiedoissa. Alueella on paikoin runsaastikin pähkinäpensasta, pienempiä lehto- ja suokohteita sekä kallioita, joiden luonnontila on hyvä. Pahamäessä on paljon varttunutta taimikkoa, nuorta metsää ja varttunutta harvennettua kasvatusmetsää, joiden luonnontila on heikko ja joissa on niukasti luontoarvoja. Alueelle on lisäksi istutettu tammia.

Kunnan ympäristönsuojeluyksikön teettämässä luontokartoituksessa Pahämäki luokitellaan kokonaisuudessaan METSO-luokkiin. Heikentyneestä luonnontilasta huolimatta kaikilla kuvioilla on myös uhanalaisia tai silmälläpidettäviä luontotyyppiejä ja osa kuvioista täyttää METSO-ohjelman luokkien I tai II valintaperusteet.

Pahamäki kuvion 1085 paikkeilla, rinteessä on vaikea erottaa missä on kahden suojelualan välisen kuvion rajat, kuva: Laura Räsänen.

Esimerkkejä arvokkaista kuviosta Pahamäessä

Kuvio 1062: Monipuolinen luonnontilaisen kaltainen metsikkökuvio (METSO II). Yksittäisten vaarallisten koivujen poimintahakkuu tien ja tontin laidalta perusteltavissa. Kaadettavat puut sopivat hyvin kuviolle maalahopuiksi. Keväällä asuttu liito-oravan kolohaapa (halk. 50 cm) paikallistui aivan kuvion etelärajalta.

Kuvio 1067 : Lehtoa ja lehtomaista kangasta, jossa kasvavaa vanhojen suojuspuumäntyjen-, kuusten ja -koivujen alle kehittyneitä varttunutta puustoa. Alue täyttää METSO I- luokan lehdon ja lehtomaisen kankaan kriteerit, lisäksi pääosa kuviosta on runsaslahopuustoista. Koko alue soveltuu liito-oravan käyttöön, joskin lehtipuustoisemmat osat lienevät eniten lajin käytössä. Lajista on alueelta havaintoja mm. vuodelta 2017.

Vain vähän kuvion ulkopuolelta on esiintymä erittäin uhanalaista, luonnonsuojelulain 47 § suojaamiin lajeihin kuuluvaa lahokaviosammalta ja kaksi esiintymää silmälläpidettävää ja alueellisesti uhanalaista rakkosammalta. Myös kuvion 1067 potentiaali lahokaviosammalten mahdollisena kasvupaikkana on hyvä.

Kuvio 1085: METSO I-luokan arvokasta kangasmetsää, jonka alueella lahoaa yli 10 kuutiometriä 7ha tasoisesti eri-ikäistä kuusilahopuuta sekä hieman mäntylahopuuta. Kuviolta on löydetty hyvin harvalukuinen oranssikääpä (NT), joka kasvoi keskijäreällä mäntymaapuulla ja esiintymä rakkosammalta (NT, RT). Kuvio sijaitsee suojelualueiden välissä ja on Uusimaa 2050 -maakuntakaavan suojelualuevaraus.

Kuvio 1072: Kuvion puustorakenne on etenkin luontoarvojen kehittämisen kannalta oikein hyvä, erirakenteistuvaa sekametsää, eli esitetylle taimikonhoidolle ei ole perustetta. Eläimistönkin kannalta on hyvä säilyttää tiheikköisempiä kuvioita ja tämä kuvio on siihen tarpeeseen erinomainen. Viereisellä kuviolla 1073 on ainakin kymmenkunta pähkinäpensasta ja se muodostaa tämän kuvion

pohjoisosan pähkinäpensaiden kanssa ls-lain 29 § mukaisen pähkinäpensaslehdon. Kuvio 1085: METSO I-luokan arvokasta kangasmetsää, jonka alueella lahoaa yli 10 kuutiometriä/ha tasoisesti eri-ikäistä kuusilahopuuta sekä hieman mäntylahopuuta. Kuviolta on löydetty hyvin harvalukuinen oranssikääpä (NT), joka kasvoi keskijäreällä mäntymaapuulla ja esiintymä rakkosammalta (NT, RT). Kuvio sijaitsee suojelualueiden välissä ja on Uusimaa 2050 -maakuntakaavan suojelualuevaraus.

Kuvia Pahamäestä: <https://photos.app.goo.gl/fwb5SBJkKfNTcSaE7>

Vols

Meikonsalon ja Stormossenin suojellun suon välissä on useita pieniä suojelualueita. Volsin alueen arvoa nostavat suojelualueiden ulkopuolella kasvat pähkinäpensaat ja tammet, sekä läntisellä osa-alueella kasvavat metsälehmukset. Volsin alueen luonnonsuojelullinen arvo ja virkistysellinen vetovoima kasvaisivat merkittävästi, kun pienet luonnonsuojelualueet yhdistetään yhtenäiseksi kokonaisuudeksi.

Volsintien itäpuolella on muutamia luonnontilaltaan vaihtelevia korpia ja kallioita. Muuten se on suurelta osin ylispuustoista taimikkoa sekä nuorta ja varttunutta kasvatusmetsää. Alueella esiintyy kuitenkin runsaasti erityisesti suojeltavaa lahokaviosammalta, liitteet 2 ja 3.

Vols kuvio 1119. Itä-osasta on kartoitettu uhanalaista sammal- ja sienilajistoa, erittäin uhanalaista lahokaviosammalta on löytynyt alueelta, liitteet 2 ja 3. Kuva: Olli Manninen

Volsintien länsipuolella metsät ovat keskimäärin varttuneempia kuin itäisellä osa-alueella. Joillekin metsäkuvioille on kertynyt merkittäviä määriä lahopuuta. Osa-alueella on myös melko laaja, kohtalaisen edustava korpi ja luonnontilaltaan hyviä kallioita.

Kunnan ympäristönsuojeluyksikön teettämässä luontokartoituksessa Vols luokitellaan kokonaisuudessaan METSO-luokkiin. Heikentyneestä luonnontilasta huolimatta lähes kaikilla kuvioilla on myös uhanalaisia tai silmälläpidettäviä luontotyyppisiä ja osa kuvioista täyttää METSO-ohjelman luokkien I tai II valintaperusteet.

Esimerkkejä arvokkaista kuviosta Volsissa

Kuvio 1119: Kuvio on varttunutta kuusivaltaista metsää, jossa paikoin aika mukavasti luonnontilaisuuden elementtejä. Kohde on kehittyvässä nopeasti vanhaksi ja suojelunarvoiseksi kuusikoksi ja muodostaa hienon luontokokonaisuuden eteläpuoleisen ikivanhan kalliomännikön kanssa. Harvinaisia ja uhanalaisia kääpiä kasvaa leviämistäisyydellä ja kuvion sijainti pohjoisrinteellä on niille suotuisa. Lahokaviosammalen itujuväsryhmärunkoja löytyi kohteelta sieltä täältä.

Kuvio 1163: Kuvio on monipuolinen varttunut - vanha metsikkö, METSO II-luokkaa rakenteeltaan. Kuviolta havaittiin muutama lahokaviosammalen itujuväsryhmärunko nopealla läpijuoksulla iltahämärässä. Potentiaalia vanhan metsän kääpälajistoon on kohtalaisesti.

Kuvio 1168: Kuvio on METSO I-luokan vanhaa kuusikkoa, vaikka harvennettua. Kuviolta on löytynyt rusokantokääpää (RT), rakkosammalta (NT, RT) ruostekääpää (RT) ja lahokaviosammalta (EN), se on myös sopiva liito-oravalle. Kuvio 1168 rajautuu pohjoisessa ja koillisessa Stormossenin suojelualueen lahopuustoiseen ja liito-oravalle sopivaan metsään.

Kuvio 1208: METSO I-luokkan lehto, jossa kasvaa tiheää varttunutta koivun taimikkoa sekä lukuisia suuria pähkinäpensaita. Ylispuina on suuria mäntyjä, koivuja ja haapoja. Aikoinaan tehdyn siemenpuuhakkuun jäljiltä kohteella on suuria lahoja kantoja, joista yhdellä havaittiin lahokaviosammalen itujuväsryhmiä. Kuvio rajautuu luonnonsuojelualueeseen, mikä nostaa sen arvoa maakunnalliseksi heikosta luonnontilasta huolimatta.

Kuviot 1219: METSO I-luokkan lehto, jossa vanhoja kookkaita kilpikaarnaisia ylismäntyjä, vallitseva latvuseros (rinnankorkeuslähimitta 20–35 cm) on harva, sen alla on tiheä alikasvos, jossa huomioarvoista on metsälehmuksen esiintyminen. Pensaskerroksessa kasvaa runsaasti pähkinäpensaita. Kuviolla havaittiin lahokaviosammalen itujuväsryhmiä. Kuvio rajautuu luonnonsuojelualueeseen. Harvinaisen ja uhanalaisen lajiston paluu kuviolle on mahdollista, koska lähellä on useita suojeltuja lehtoja joilta ne voivat levitä, myös maaperän siemenpankista saattaa kasvaa näitä.

Kuvioilta 1108 ja 1110 ei ole inventointitietoja, Jo senkin takia, että kuvioita ympäröi suojeltu suo kolmelta puolelta olisi alueen luontoarvot kartoitettava ennen mitään toimenpiteitä. Toimenpiteissä pitää myös huomioida se että paikka on entinen kaatopaikka, jossa maaperästä nousee jätteitä.

Olli Mannisen havainnot Volsin itäosan metsistä, mukana myös kuvia, liite 2 ja lajihavaintojen sijainnit liite 3.

Johtopäätös

Jo yleistasoiset virheet metsänhoitotöiden toimenpideohjelmaluonnoksessa ja siihen liittyvässä osallistamisessa ovat niin merkittäviä, että suunnitelma on palautettava valmisteluun ja laitettava uudelleen nähtäville. Valmistelu on tehtävä siltä pohjalta, että kaikki mahdollinen suojellaan METSO-ohjelmalla Yhdyskuntatekniikan lautakunnan 22.08.2019 § 3 175/10.03.01.06/2019 tekemän linjauksen mukaisesti.

Kirkkonummella 15.2.2021

Kirkkonummen ympäristöyhdistys ry

Laura Räsänen, pj

Riitta Hukkanen, siht.

Liitteet

1. Keijo Savola (2017, tarkastettu 2021): Muistio eräiden Kirkkonummen kunnan omistamien metsäalueiden luontoarvoista 4.4.2017. Kuvionumerot v. 2021.
2. Olli Manninen (2021): Vols havainnot Olli Manninen, sisältää myös kuvia
3. Olli Manninen (2021): Vols-lajilöydöt-OMa-2020

Linkit

- Manninen, E. 2020: Luontotyyppi- ja kasvillisuusselvitys Kirkkonummen Pahamäen alueella vuonna 2020. –Faunatican raportteja 70/2020. 38 s.
www.kirkkonummi.fi/library/files/5fbba204c9105899a90014e7/Luontotyyppi-ja_kasvillisuusselvitys_Kirkkonummen_Paham_en_alueella_vuonna_2020.pdf
- Manninen, E. 2020: Luontotyyppi- ja kasvillisuusselvitys Kirkkonummen Volsin alueella vuonna 2020. –Faunatican raportteja 69/2020. 48 s.
www.kirkkonummi.fi/library/files/5fbba4d4c910586d44000662/Luontotyyppi-ja_kasvillisuusselvitys_Kirkkonummen_Volsin_alueella_vuonna_2020.pdf
- Uusimaa 2050 -maakuntakaavan suojelualuevaraukset
<https://www.uudenmaanliitto.fi/aluesuunnittelu/suojelualueet>
- Kuvia Pahamäestä: <https://photos.app.goo.gl/fwb5SBJkKfNTcSaE7>
- Kuvia Svalbosta: <https://photos.app.goo.gl/rBMXpgP1A2qGeSmW8>

Vols kuvio 1168, kuva: Olli Manninen